

57. Seminar slovenskega jezika, literature in kulture

RADIO SLOVENIJA 1, 13.07.2021, PROGRAM A1, 16:29

LUCIJA FATUR (voditeljica)

V naslednjih minutah pa nekaj o letošnjem že kar 57. seminarju, ki ga v okviru Oddelka za slovenistiko Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani organizira Center za slovenščino kot drugi in tuji jezik. Poteka na daljavo, letos pod naslovom Ustvarjalke v slovenskem jeziku, literaturi in kulturi. Prav lepo pozdravljam izr. prof. dr. Alenko Žbogar, predsednico letošnjega seminarja.

ALENKA ŽBOGAR (predsednica 57. Seminarja slovenskega jezika, literature in kulture)

Lepo pozdravljeni

LUCIJA FATUR (voditeljica)

In prišla je z vami tudi študentka, ki bo tudi predstavila delo študentk in študentov slovenistike, kajne?

MONIKA IVANČIČ (študentka)

Tako, ja, pozdravljeni.

LUCIJA FATUR (voditeljica)

Dr. Žbogar, ker gre že za 57. seminar, kar je res veliko, bi morda na začetku nekaj malega povedali o tem, kako se je seminar spreminjal skozi vsa ta leta.

ALENKA ŽBOGAR (predsednica 57. Seminarja slovenskega jezika, literature in kulture)

Ja, Seminar slovenskega jezika, literature in kulture je dvotedenska prireditev, ki jo že od leta 1965 organizira Oddelek za slovenistiko v prvi polovici meseca julija. Oddelek se je do leta 2002 imenoval oddelek za slovanske jezike in književnosti. Namenjena je tujim slovenistom, tudi slavistom, univerzitetnim učiteljem, znanstvenim delavcem, študentom, pa tudi prevajalcem ter kulturnikom in učiteljem iz slovenskega zamejstva. Udeležencev je vsako leto do 120 iz približno 25 držav. Največ udeležencev doslej je imel 13. seminar leta 1977, kar 164 jih je bilo. Letos jih je pa 89 in prihajajo iz 24 držav. So od blizu in daleč, iz Avstrije, Italije, Hrvaške, Slovaške, Ukrajine, Rusije, pa tudi iz Kitajske, Argentine in Amerike, če omenim le nekatere.

LUCIJA FATUR (voditeljica)

Kakšni so pravzaprav cilji tega seminarja?

ALENKA ŽBOGAR (predsednica 57. Seminarja slovenskega jezika, literature in kulture)

Naš cilj je ponuditi tujim slovenistom, pa tudi slavistom in študentom slovenščine ter vsem, ki se želijo učiti slovensko, poglobljene, literarno vedne, jezikoslovne in kulturološke strokovne vsebine, ob katerih se bodo plemenitili in tako še bolj suvereno izvajali svoje poslanstvo ambasadorjev slovenskega jezika, literature in kulture. Letos jih bomo na seminarju spodbudili k refleksiji in evalvaciji ženskega gibanja na relaciji med spolom in jezikom s posebnim ozirom na različne vidike rabe jezika v funkciji spolne hierarhizacije, pa tudi na področju slovenske literature.

LUCIJA FATUR (voditeljica)

Letos ste izbrali temo Ustvarjalke v slovenskem jeziku, literaturi in kulturi, zakaj in kako izbirate teme?

ALENKA ŽBOGAR (predsednica 57. Seminarja slovenskega jezika, literature in kulture)

Ja, navdihnil mr je pravzaprav seminar, ki je bil posvečen letu 1918. Refleksija leta 1918 zlasti konca prve svetovne vojne, ki jo je sprožil pohlep po denarju, moči in prevladi ter zaslepljeno prepričanje, da je napredek neustavljiv in v vseh ozirih v dobrobit človeštvu, me je vodila k premisleku o položaju žensk v preteklih sto letih, njihovem položaju in vlogi v

evropski družbi. Tekom zgodovine smo ženske premagovale številna neenakopravna razmerja, v katera so nas silile družbene okoliščine, a smo kljub izpostavljenosti slabšim možnostim, krivicam in poniževanjem postopoma izborile svoje mesto v družbi. Z družbeno angažiranostjo smo dosegle, da uspešneje premagujemo predsodke o šibkosti spola in slabotnosti razuma, vse to je antično rimsko pravo pripisovalo ženskemu spolu. Letošnji seminar skuša to dodatno osvetliti, tema se dopolnjuje s tisto iz leta 1997, ko se je seminar posvečal ženski v slovenskem jeziku, literaturi in kulturi, a jo hkrati nadgraditi. Današnje pravice in položaj žensk v družbi so namreč rezultat tisočletnega boja, recimo kar ustvarjalnosti na najrazličnejših področjih, boja izjemnih posameznic, ki so presegale povprečje, se borile z besedami, argumenti, zgledom. Kako pomembne vloge so ženske prevzemale že med prvo vojno, ki je bila po oceni Ota Lutharja prva totalna vojna, saj je spremenila vsakdanje življenje civilnega prebivalstva, navade in običaje ljudi, osvetljujejo številni zgodovinski viri. Spremenjena sta bila tako podoba kakor vloga žensk. Odhod mož na fronto je omogočil, če lahko tako rečem, njihovo emancipacijo. Poprijeti so morale za moška dela, postati glava družine, se bojevati za preživetje svojih družin. Z začetkom vojaške mobilizacije je veliko brezposelnost prebivalstva nadomestilo hudo pomanjkanje delovne sile, kar je vodilo do množičnega zaposlovanja žensk tudi v državnih službah in tradicionalno moških poklicih. In eno pomembnejših del, ki so ga takrat opravljale ženske, je bilo poučevanje. Delovale so na vseh ravneh izobraževanja, a prejemale nižje plače kot njihovi moški kolegi, niso se smele poročati in niso prejele pokojnine. Prepoved poroke je veljala, ker naj bi se ženske lahko razdajale tujim otrokom le, če niso imele svojih. Antonio Gibelli opozarja, da delovni emancipaciji ni sledila večja osebna svoboda žensk. Kljub odsotnosti moških, primernih za vojsko, so doma večkrat ostajali starejši družinski člani, ki so v skladu s tradicijo dosledno izvajali svojo avtoritarno vlogo v družini. Poleg tega ni manjkalo niti moralistov in tradicionalistov, ki so ženskam izkazovali svoje nezaupanje in odklonilni odnos. Marta Verginella s sodelavkami kljub temu meni, da je prva vojna z množično vključitvijo žensk ponudila temelj njihovega splošnega priznanja v družbi in s tem spremenila pogled na njihovo družbeno vlogo. Proces pa ni bil lahek. Leta 1921 je bilo na Slovenskem zabeleženih 49.182 vojnih vdov z nepreskrbljenimi družinskimi člani.

LUCIJA FATUR (voditeljica)

Torej res zanimiva in obsežna tema za ta seminar. Sicer pa o vsebini še nekoliko kasneje. Letos in lani je seminar potekal na daljavo, spopadli ste se lani s povsem novim izzivom, kar je verjetno bilo najbrž kar težko na začetku.

ALENKA ŽBOGAR (predsednica 57. **Seminarja slovenskega jezika**, literature in kulture)

Ja, drži, res je, to je bila popolnoma nova situacija, nove okoliščine, ampak ali ni ironija, da ravno ženskim temam ni usojeno, da se jim posvetimo v takšni meri, kot bi si jim želeli. Lani smo zato ustvarjalke, upajoč, da jih bomo izpeljali v živo, prestavili na letošnje leto. Lanski seminar smo izvedli v okrnjeni sestavi z okrnjenim programom, nismo ga namreč želeli odpovedati, saj je seminar potekal celo leto in pa celo v času vojne za Slovenijo, ustvarjalke pa letos kljub drugačnim načrtom in željam izvajajo v Ljubljani, po svetu in po spletu. Vsaj nekaj seminarskega vzdušja pa skušajo nadomestiti neformalna srečanja s študentkami in študenti ljubljanske slovenistike.

LUCIJA FATUR (voditeljica)

Tako je. Zanimiv je tudi spremljevalni program, če si ga ogledamo. Ravno danes popoldan bo šlo za druženje v narekovajih s študentkami in študenti slovenistike. Monika Ivančič, vi ste študentka magistrskega pedagoške slovenistike.

MONIKA IVANČIČ (študentka)

Tako je, ja.

LUCIJA FATUR (voditeljica)

in kako bo recimo izgledalo to srečanje prek na daljavo popoldan?

MONIKA IVANČIČ (študentka)

Ja, mi smo želeli študentje preko teh popoldanskih druženj ravno ustvariti to res sproščeno zanimivo vzdušje, ki smo ga vsako leto lahko doživljali v živo tukaj v Ljubljani z našimi udeleženci, zato smo rekli, da nadaljujemo s tem, čeprav na daljavo in prejšnji teden smo najprej začeli s spoznanjem Slovenije, smo se dobili na zoom povezavi preko kviza, spoznavali razne tematike, od književnosti, slovenskega športa, glasbe in tako naprej. Potem smo v četrtek nadaljevali in se posvetili predvsem ustvarjalkam v slovenski književnosti, natančneje smo v našo družbo povabili našo nekdanjo študentko, mlado pesnico Katarino Gomboc Čeh, ki nam je predstavila svoje pesniško delo, se z nami pogovorila, udeleženci so lahko karkoli tudi vprašali, kako ona ustvarja poezijo, tako da smo se posvetili slovenskim pesmi. No ta teden, ravno danes pa torej nadaljujemo z druženjem, in sicer v obliki, da bomo študentje predstavili študentsko življenje v Ljubljani, natančneje na **Filozofski fakulteti** na oddelku za slovenistiko, kako se mi spopadamo z življenjem študenta,

kako je s študentskimi domovi, s študentsko prehrano, življenje nasploh, zabavo, dejavnostmi v Ljubljani in tako naprej in seveda jih spodbudili, da tudi udeleženci sami predstavijo stanje v njihovih državah, na njihovih fakultetah. Potem pa v četrtek zaključujemo s temi našimi popoldanskimi srečanji, in sicer da bomo spoznavali slovenska narečja. Udeleženci so vedno zelo navdušeni, koliko narečij govorimo Slovenci in že med nami študenti slovenistike je res zelo pestra ponudba, če tako rečem, tako da bomo študenti pripravili kratke dialoge, vsak v bistvu govori svoje narečje med nami, tako da bo res zanimivo, da jim prikažemo to pestrost in pa tudi prilstnost slovenskega jezika, da bodo res sproščeno ob nas in doživeli vsaj nekaj te živosti, čeprav na daljavo.

LUCIJA FATUR (voditeljica)

Upam, da se boste razumeli glede na pestrost narečij v slovenščini.

MONIKA IVANČIČ (študentka)

Bomo poskrbeli za prevode.

LUCIJA FATUR (voditeljica)

Sicer kaj pa predavatelji, kdo so letošnji predavatelji, dr. Žbogar?

ALENKA ŽBOGAR (predsednica 57. **Seminarja slovenskega jezika**, literature in kulture)

Letos imamo le enega predavatelja, komparativista prof. dr. Toneta Smoleja, in vrsto predavateljic, raziskovalk, znanstvenic, profesorice doktoric. S področja literature je tako kot prva prejšnji teden nastopila Urška Perenič, predavala je na temo Luize Pesjak in konstituiranja slovenske kratke pripovedne proze. Potem Irena Novak Popov je razpravljala o novih poetikah sodobnih slovenskih pesnic, Milena Mileva Blažič in Kasilda Bedenk sta razpravljali na temo slovenskih pravljicark. Danes ste pa toplo vabljeni na predavanje Katje Mihurko Poniž, predstavila bo Zofko Kveder kot kulturno posrednico, in pa Tone Smolej bo predaval o prvih desetih slovenskih doktoricah filozofije. Vsa predavanja in spremljevalni program je namreč prosto dostopen, povezave so objavljene na spletni strani Centra za slovenščino kot drugi in tuji jezik v zavihku Vodnik po programu. No sicer so s področja slovenskega jezika nastopile Mojca Smolej: Spolski vidiki slovenskega jezika in Saška Štumberger: Raba ženskih slovničnih oblik v slovenskem knjižnem jeziku. Jutri vabljeni na predavanje Branislave Vičar: Seksistični grafiti in njihova preoblikovanja. Na Ženske, izobrazbo in družbeno moč se je osredotočila Milica Antič Gaber, v sredo pa še nastopi Saša Babič na temo stereotipni podobi ženske v slovenskih folklornih obrazcih. V četrtek zaključujemo predavanja s Parado mladih, predstavila se bo Neža Marija Slosar, v zborniku pa najdete tudi članek Ivane Zajc na temo sodobnih slovenskih dramatičark v šoli. Torej predavateljice, če mi dovolite radikalno feminizacijo, ki od nedavnega velja tudi v pravnih aktih **Ljubljanske Filozofske fakultete** in za katero upam, da mi edini predavatelj ne bo zameril, da jo uporabljam, torej predavateljice so tako iz ljubljanske, kakor mariborske **Filozofske fakultete**, pa tudi iz Fakultete za humanistiko Univerze v Novi Gorici.

LUCIJA FATUR (voditeljica)

No in zdaj je z nami na telefonski zvezi tudi prof. dr. Tone Smolej, predstojnik Oddelka za primerjalno književnost in literarno teorijo **Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani**. Lep pozdrav.

TONE SMOLEJ (Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani)

Ja, lep pozdrav.

LUCIJA FATUR (voditeljica)

Kako ste se znašli v tej družbi?

TONE SMOLEJ (Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani)

Ja, jaz se v tej družbi krasno počutim. Mogoče se pa počutim tako, kot so se naše prve doktorice filozofije pred stotimi leti, ko so bile v družbi samih moških, tokrat sem pa jaz v družbi samih kolegic.

LUCIJA FATUR (voditeljica)

In o čem boste vi predavali tokrat?

TONE SMOLEJ (Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani)

Ja, jaz se bom ukvarjal s prvimi desetimi slovenskimi doktoricami filozofije. Mogoče je tukaj treba seveda poudariti, da gre za absolventke stare avstrijske **Filozofske fakultete**, kjer so se seveda poučevali tudi naravoslovni predmeti, kot kemija, botanika, biologija, zato imamo tukaj seveda kar vrsto teh absolventk, od Ane Jenko, ki je naša prva doktorica filozofije s področja kemije. Promovirala je leta 1911 na Karlovi univerzi v Pragi kot trinajsta doktorica filozofije te univerze. Potem je na 2. mestu Angela Piskernik, ki je doktorirala tik pred prvo svetovno vojno s področja botanike in na 3. mestu je še Ljudmila Štrekelj, ki je pa naša prva doktorica z graške univerze in tudi naša prva doktorica filozofije konkretno z področja humanistike.

LUCIJA FATUR (voditeljica)

Takrat so kar orale ledino ženske v znanosti.

STONE SMOLEJ (Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani)

Seveda, to so izjemno pomembne pionirke. Ena izmed njih je seveda tudi Alma Sodnik, ki je študirala in doktorirala že na ljubljanski univerzi in je seveda naša prva docentka, naša prva izredna profesorica in naša prva redna profesorica in tudi prva dekanja **Filozofske fakultete**. To je bila seveda prva dekanja **Filozofske fakultete** v vsej Jugoslaviji in to je seveda mogoče manj znano dejstvo, ki bi ga morali bistveno večkrat poudarjati, seveda pa je bila ona uradno dekan Filozofske fakultete, kot je bila tudi uradno redni profesor, ženskih oblik takrat niso uporabljali, to je pač duh časa.

LUCIJA FATUR (voditeljica)

Za razliko od danes, ko so ženske oblike.

STONE SMOLEJ (Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani)

Ja.

LUCIJA FATUR (voditeljica)

Bi še kaj? Tako, mislim, da smo kar obsežno opisali, kaj se je dogajalo v preteklem tednu in v tem tednu, do konca tedna še traja pravzaprav ta seminar, česa se posebej morda vidve veselita, dr. Žbogar in pa Monika?

ALENKA ŽBOGAR (predsednica 57. **Seminarja slovenskega jezika**, literature in kulture)

No morda jaz se seveda veselim tudi druženja z našimi udeleženci na 40. poletni šoli, ki tudi hkrati poteka, še naslednji teden bo in pa na mladinski poletni šoli slovenščine, to so tudi prireditve, ki spremljajo seminar

LUCIJA FATUR (voditeljica)

In vse to je na daljavo, ne?

ALENKA ŽBOGAR (predsednica 57. **Seminarja slovenskega jezika**, literature in kulture)

Vse je na daljavo, razen mladinska šola ima 19 udeležencev v Ljubljani, tem pa je uspelo priti.

MONIKA IVANČIČ (študentka)

Tako je, tudi jaz se veselim druženja popoldanskih, predvsem pa tega vzdušja med nami študenti, da lahko sodelujemo, najdemo skupne ideje in pripravimo take dejavnosti, ki nas vse povežejo.

LUCIJA FATUR (voditeljica)

Hvala lepa torej vsem trem izr. prof. dr. Alenki Žbogar, predsednici letošnjega seminarja, prof. dr. Tonetu Smoleju, predstojniku Oddelka za primerjalno književnost in literarno teorijo na **Filozofski fakulteti**, in študentki Moniki Ivančič.